

BONUS

doc. JUDr. Miloš Deset, PhD.

Analýza novelizácií Trestného zákona z hľadiska penalizácie a kriminalizácie (2012 až 2022)

A red square icon with a white document symbol and the text 'PDF' in white.

PDF

Obsah

Úvod	2
1. Zásadné novelizácie Trestného zákona vzhľadom na predmet skúmania v rámci tejto časti	2
1.1 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 246/2012 Z. z. (TČ – neodvedenie dane a poistného, daňový podvod a marenie výkonu správy daní)	3
1.2 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 204/2013 Z. z. (TČ – obchodovanie s ľuďmi, sexuálne zneužívanie, povinnosti za krízovej situácie, ohrozenie mravnosti)	4
1.3 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 1/2014 Z. z. (TREST – zákaz účasti na verejných podujatiach)	4
1.4 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 174/2015 Z. z. (TČ – proti životnému prostrediu)	4
1.5 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 397/2015 Z. z. (TČ – ohrozovanie života a zdravia, úžera, účasť na bojovej činnosti)	5
1.6 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 440/2015 Z. z. (TČ – športová korupcia)	5
1.7 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 398/2015 Z. z. (TČ – tajomstvo prepravovaných správ a počítačovej kriminalite)	6
1.8 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 91/2016 Z. z. (trestná zodpovednosť právnických osôb)	6
1.9 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 316/2016 Z. z. (TČ – manipulácia s trhom a extrémizmus)	6
1.10 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 264/2017 Z. z. (TČ – nekalá likvidácia)	7
1.11 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 161/2018 Z. z. (TČ – terorizmus)	7
1.12 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 214/2019 Z. z. (TREST – domáce väzenie, úprava; TČ – krádež, nepovolená výroby liehu, tabaku, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie zdravotnej dokumentácie)	8
1.13 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 474/2019 Z. z. (TČ – sexuálne patologické praktiky)	8
1.14 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 288/2020 Z. z. (TČ – ochrana zvierat)	8
1.15 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 312/2020 Z. z. (TČ – proti majetku, ohýbania práva, nepriamej korupcie, prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody)	9
1.16 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 236/2021 Z. z. (TČ – ochrana obetí, kyberšikana)	9
1.17 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 357/2021 Z. z. (TČ – prechovávanie látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom)	9
1.18 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 105/2022 Z. z. (TČ – držba tzv. mäkkých drog, predovšetkým marihuany)	10
1.2 Vyhodnotenie analyzovaných novelizácií Trestného zákona	10
Záver	11
Zoznam použitých prameňov	12

Úvod

Jedným z medzníkov vo vývoji trestného práva na Slovensku, a to nemusíme zachádzať do ďalekej minulosti, bola nepochybne rekodifikácia trestného práva zavŕšená v roku 2005 – od 1. 1. 2006 nadobudol účinnosť aktuálny zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“ alebo „TZ“) aj zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej len „Trestný poriadok“ alebo „TP“). Rekodifikáciu trestného práva možno vnímať z viacerých uhlov pohľadu. Napríklad tak, že zákonodarcu mal záujem na sprehľadnení vtedajšieho trestného zákona a trestného poriadku, že trestné právne predpisy chcel prispôbiť aktuálnym spoločenským podmienkam a hodnotám alebo že jednoducho chcel „zmodernizovať“ slovenské trestné právo.

No ak bolo cieľom rekodifikácie slovenského trestného práva priniesť určitú stabilitu do právnej úpravy slovenského trestného práva, je namieste otázka, ako sa nazdávame, či sa tento cieľ rekodifikácie podarilo dosiahnuť, pretože od nadobudnutia účinnosti Trestného zákona (vzhľadom na tematické zameranie tohto článku sa venujme len Trestnému zákonu), tzn. od 1. 1. 2006 bol Trestný zákon novelizovaný 48 novelami. To znamená, **že za (necelých)¹⁾ 17 rokov účinnosti Trestného zákona sa tento zákon novelizoval 48-krát**. V priemere tak vychádza 2,82 novely Trestného zákona na jeden rok doby jeho účinnosti.

Naším cieľom nebolo analyzovať každú jednu novelu slovenského Trestného zákona. Vzhľadom na skúmanie kriminalizácie a penalizácie v slovenskej trestnej politike sme sa zamerali na skúmanie noviel Trestného zákona za poslednú dekádu, pretože sa nazdávame, že je to dostatočne dlhé obdobie, aby sa skúmaním noviel Trestného zákona v rámci neho dali identifikovať určité vývojové tendencie v kriminalizácii a penalizácii, identifikovať možné problémy a sformulovať návrhy z hľadiska *de lege ferenda* – aké záležitosti by sa ešte prípadne mohli novelizovať.

V rámci skúmania týchto novelizácií sme sa sústredili na tie novelizácie Trestného zákona, ktoré sa výraznejšie dotýkali skutkových podstát trestných činov, ktoré sú upravené v Osobitnej časti Trestného zákona. Pod „výraznejším spôsobom“ dosahu na skutkové podstaty trestných činov upravených v Osobitnej časti Trestného zákona rozumieme buď tie **novelizácie, ktorými sa upravili existujúce skutkové podstaty trestných činov, alebo tie novelizácie, ktorými sa zaviedli nové skutkové podstaty trestných činov**. Taktiež sme sa zaoberali tými novelizáciami Trestného zákona, **ktoré sa dotkli trestov** upravených vo Všeobecnej časti Trestného zákona. Na účely tohto článku sme sa nevenovali tým novelizáciám Trestného zákona, ktoré sa síce dotkli skutkových podstát trestných činov, ale takým spôsobom, že sa napríklad upravilo iba znenie textu pod písmenom niektorého odseku upravujúceho kvalifikovanú skutkovú podstatu, ani takým, ktorých predmetom boli – jednoducho povedané – bodky, čiarky alebo spojky, ako napríklad „a“ či „alebo“. Taktiež sme sa nevenovali tým novelizáciám Trestného zákona, ktoré sa dotýkali predovšetkým Všeobecnej časti Trestného zákona a ktorými sa výraznejším spôsobom nenovelizovali skutkové podstaty trestných činov upravených v Osobitnej časti Trestného zákona (okrem tých, ktoré sa dotýkali trestov), pretože tieto novelizácie sa netýkajú témy tohto článku.

Vychádzajúc z údajov portálu www.slov-lex.sk a z vyššie uvedených kritérií klasifikácie novelizácií Trestného zákona sme si stanovili nasledovné východiská predmetu skúmania:

- celkový počet novelizácií Trestného zákona (účinného od rekodifikácie trestného práva): 48,
- počet novelizácií Trestného zákona za poslednú dekádu (zákon č. 246/2012 Z. z. – zákon č. 111/2022 Z. z.): 32,
- počet zásadných noviel Trestného zákona (vzhľadom na tematické zameranie tohto článku), ktoré sú predmetom skúmania v rámci tohto článku: 18.

1. Zásadné novelizácie Trestného zákona vzhľadom na predmet skúmania v rámci tejto časti

Pozrime sa bližšie na zásadné novelizácie Trestného zákona za posledných desať rokov podľa kritérií, ktoré sme si nastavili v úvode tohto článku. Pod zásadnými novelizáciami Trestného zákona myslíme nasledujúce zákony:

- zákon č. 246/2012 Z. z.,
- zákon č. 204/2013 Z. z.,
- zákon č. 1/2014 Z. z.,
- zákon č. 174/2015 Z. z.,
- zákon č. 397/2015 Z. z.,
- zákon č. 440/2015 Z. z.,
- zákon č. 398/2015 Z. z.,

1) Novelizácie Trestného zákona sme skúmali po nadobudnutí účinnosti poslednej novely zákonom č. 111/2022 Z. z., t. j. po 17. 7. 2022.

- zákon č. 91/2016 Z. z. ,
- zákon č. 316/2016 Z. z.,
- zákon č. 264/2017 Z. z.,
- zákon č. 161/2018 Z. z.,
- zákon č. 214/2019 Z. z.,
- zákon č. 474/2019 Z. z.,
- zákon č. 288/2020 Z. z.,
- zákon č. 312/2020 Z. z.,
- zákon č. 236/2021 Z. z.,
- zákon č. 357/2021 Z. z.,
- zákon č. 105/2022 Z. z.

1.1 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 246/2012 Z. z. (TČ – neodvedenie dane a poistného, daňový podvod a marenie výkonu správy daní)

Týmto zákonom sa upravili skutkové podstaty viacerých trestných činov. Novelizácia sa dotkla skutkových podstát **troch trestných činov: trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TZ** a dvoch nových skutkových podstát trestných činov. **Trestného činu daňového podvodu podľa § 277a TZ a trestného činu marenia výkonu správy daní podľa § 278a TZ.**

Tieto legislatívne zmeny boli odôvodnené predovšetkým bojom proti daňovým podvodom. Ako sa píše v dôvodovej správe: „Boj proti daňovým podvodom a daňovým únikom je legitímnym cieľom Slovenskej republiky, uznaným aj sekundárnym právom Európskej únie, keďže daňové podvody a úniky v oblasti dane z pridanej hodnoty:

- oberajú Slovenskú republiku o príjmy, ktoré by sa inak vynaložili na plnenie dôležitých hospodárskych a sociálnych funkcií,
- znižujú príjmy Európskej únie (daň z pridanej hodnoty tvorí podstatnú časť mixu príjmov, tzv. vlastných zdrojov Európskej únie),
- deformujú zdravé podnikateľské prostredie poskytovaním neoprávnenej daňovej výhody neserióznym podnikateľom,
- zabezpečujú financovanie iných druhov protiprávných konaní.“

Z tohto hľadiska bola zrejme najdôležitejšou legislatívnou zmenou tejto novely zavedenie trestného činu daňového podvodu podľa § 277a TZ; svedčia o tom aj výšky trestných sadzieb upravené v príslušných ustanoveniach – za daňový podvod hrozí páchatelovi najvyšší trest spomedzi týchto troch trestných činov.

Skutková podstata trestného činu daňového podvodu podľa § 277a TZ je v novele upravená nasledovne:

„§ 277a Daňový podvod

(1) Kto neoprávnene vo väčšom rozsahu uplatní nárok na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane v úmysle zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech, potrestá sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a už bol za taký čin odsúdený,
- b) v značnom rozsahu, alebo
- c) závažnejším spôsobom konania.

(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) vo veľkom rozsahu, alebo
- b) ako člen nebezpečného zoskupenia.“

Pri pohľade na takto vyjadrené skutkové podstaty tohto trestného činu a ich znaky je pri tomto trestnom čine zaujímavý vzťah medzi kriminalizáciou a penalizáciou. Kriminalizácia takéhoto konania je logicky odôvodnená verejným záujmom o boj proti daňovým podvodom, ktoré spôsobujú ekonomike obrovské škody, no pri pohľade na tresty, a to najmä v kvalifikovanej skutkovej podstate podľa odseku 3, v komparácii s podvodmi zakotvenými v štvrtej hlave Osobitnej časti Trestného zákona vidíme priestor pre ďalšiu penalizáciu pri daňovom podvode. Nevidíme totiž dôvod, aby najprísnejšia

trestná sadzba pri daňovom podvode bola na úrovni sedem až dvanásť rokov, keď najprísnejšie tresty za podvody upravené medzi trestnými činmi proti majetku boli na úrovni desať až pätnásť rokov trestu odňatia slobody.

1.2 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 204/2013 Z. z. (TČ – obchodovanie s ľuďmi, sexuálne zneužívanie, povinnosti za krízovej situácie, ohrozenie mravnosti)

Zákomom č. 204/2013 Z. z. sa upravili viaceré skutkové podstaty trestných činov. Upravil sa trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 TZ, trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201 až 202 TZ a niektoré ďalšie trestné činy. Do katalógu trestných činov všeobecne nebezpečných pribudli dve nové skutkové podstaty trestných činov porušovania povinností za krízovej situácie podľa § 290a TZ a vyhýbania sa povinnostiam za krízovej situácie podľa § 290b TZ. Okrem iného sa ešte táto novelizácia dotkla skutkovej podstaty trestného činu prechovávanie detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení podľa § 370 TZ a skutkovej podstaty trestného činu ohrozovania mravnosti podľa § 371 a 372 TZ.

1.3 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 1/2014 Z. z. (TREST – zákaz účasti na verejných podujatiach)

Zákon č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa dotkol aj oblasti trestného práva. Týmto zákonom sa konkrétne uzákonil trest zákazu účasti na verejných podujatiach [bližšie pozri § 32 písm. i) TZ]. Tento trest sa upravil nasledovne:

„§ 62a

Trest zákazu účasti na verejných podujatiach

(1) Trest zákazu účasti na verejných podujatiach spočíva v tom, že sa odsúdenému počas doby výkonu tohto trestu zakazuje účasť na športových, kultúrnych alebo iných verejných podujatiach v rozsahu určenom v rozhodnutí súdu.

(2) Súd môže uložiť trest zákazu účasti na verejných podujatiach až na desať rokov, ak sa páchatel dopustí úmyselného trestného činu v súvislosti s účasťou na verejnom podujatí alebo ak to vyžaduje so zreteľom na doterajší spôsob života páchatela a okolnosti spáchania činu, ochrana verejného poriadku, zdravia, mravnosti alebo majetku.

(3) Ako samostatný trest môže byť trest zákazu účasti na verejných podujatiach uložený, ak vzhľadom na povahu a závažnosť spáchaného prečinu, osobu a pomery páchatela, uloženie iného trestu nie je potrebné.

(4) Na dobu výkonu trestu zákazu účasti na verejných podujatiach alebo na jej časť súd môže odsúdenému uložiť obmedzenia a povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4, najmä aby sa dostavil v určenom čase na príslušný útvar Policajného zboru a spravidla mu súd tiež uloží, aby podľa svojich síl nahradil škodu spôsobenú trestným činom alebo jej časť, ktorú súd zároveň určí.

(5) Do doby výkonu trestu zákazu účasti na verejných podujatiach sa doba výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody nezapočítava; započítava sa však doba, počas ktorej bola v tej istej veci páchatelovi pred právoplatnosťou rozsudku zakázaná účasť na verejných podujatiach, ktoré sú predmetom zákazu.“

Táto novela trestného zákona sa teda nedotkla kriminalizácie, ale vyslovene iba penalizácie. Podľa nášho názoru sa rozširovanie katalógu trestov z pohľadu penalizácie nedá vnímať negatívne, ale práve naopak. Svedčí o tom odsek 3, podľa ktorého môže byť aj tento trest uložený samostatne, ak uloženie iného trestu nie je potrebné (vzhľadom na povahu a závažnosť trestného činu, osobu a pomery páchatela).

1.4 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 174/2015 Z. z. (TČ – proti životnému prostrediu)

Táto novela sa dotkla viacerých skutkových podstát trestných činov, predovšetkým trestných činov proti životnému prostrediu. Na základe kritérií, ktoré sme si zvolili v úvode tohto článku, v tomto článku sa nebudeme venovať všetkým zmenám, ale iba zásadným.

Napríklad sa zmenil odsek 1 v paragrafe 298 TZ (trestný čin nedovolennej výroby a držania jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov); spomedzi trestných činov proti životnému prostrediu ide predovšetkým o trestný čin ohrozenia a poškodenia životného prostredia podľa § 300 a 301 TZ. Práve § 301 TZ sa sprísnila ochrana životného prostredia, pretože vloženie tohto paragrafu sa život-

né prostredie začalo chrániť v tejto skutkovej podstate aj proti nedbanlivostným konaniam. Ďalšie legislatívne zmeny sa dotkli trestného činu neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 TZ, trestného činu neoprávneného vypúšťania znečisťujúcich látok podľa § 302a TZ, trestného činu porušovania ochrany vôd a ovzdušia podľa § 303 a 304 TZ či trestného činu neoprávnenej výroby a nakladania s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu podľa § 304a TZ.

Táto novela Trestného zákona celkom dotkla až 7 trestných činov proti životnému prostrediu, ale nazdávame sa, že spomenuté zmeny boli najzásadnejšie. *Schválením zmien v úprave trestných činov proti životnému prostrediu sa odstránil transpozičný deficit vo vzťahu k európskemu právu – touto novelou sa transponovalo do slovenského právneho poriadku pomerne veľké množstvo právnych predpisov Európskej únie.*²⁾

1.5 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 397/2015 Z. z. (TČ – ohrozovanie života a zdravia, úžera, účasť na bojovej činnosti)

Táto novela Trestného zákona sa dotkla predovšetkým trestných činov ohrozujúcich život a zdravie upravených v treťom diele prvej hlavy Osobitnej časti Trestného zákona, ale aj ďalších trestných činov – zmenili sa skutkové podstaty existujúcich trestných činov aj zaviedli nové. Spomedzi trestných činov ohrozujúcich život a zdravie to boli trestný čin ohrozovania zdravia nepovolenými liekmi, liečivami a zdravotníckymi pomôckami podľa § 170 TZ, trestný čin neoprávneného zaobchádzania s liekmi, liečivami a zdravotníckymi pomôckami podľa § 170a TZ, trestný čin falšovania liekov a zdravotníckej pomôcky podľa § 170b, trestný čin neoprávneného zaobchádzania s látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa § 176. Ďalej sa novelizovala skutková podstata trestného činu úžery podľa § 235 TZ (za odsek 1 sa vložil odsek 2) a trestného činu výroby a držby falšovateľského náčinia podľa § 272 TZ (za odsek 1 sa vložil odsek 2). Taktiež sa zaviedla nová skutková podstata trestného činu účasti na bojovej činnosti organizovanej ozbrojenej skupiny na území iného štátu podľa § 419a.

1.6 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 440/2015 Z. z. (TČ – športová korupcia)

Zákomom č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa do Trestného zákona zaradila nová skutková podstata trestného činu športovej korupcie. Za § 336a sa vložil § 336b, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 336b

Športová korupcia

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že ovplyvní priebeh súťaže alebo výsledok súťaže, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu príjme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania a tak ovplyvnil priebeh alebo výsledok súťaže.

(3) Odňatím slobody na dva roky až osem rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo odseku 2

- a) hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený alebo bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý,
- b) závažnejším spôsobom konania alebo
- c) vo väčšom rozsahu.

(4) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo odseku 2

- a) ako rozhodca, delegát športového zväzu alebo funkcionár športovej organizácie,
- b) v súťaži organizovanej medzinárodnou športovou organizáciou alebo
- c) v značnom rozsahu.

(5) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo odseku 2 vo veľkom rozsahu.“

Návrh zákona reaguje najmä na zvýšenú potrebu legislatívnej úpravy manipulácie výsledkov športových súťaží, ktoré vážnym spôsobom narúša princípy fair-play, integritu športu, a tým jeden z jeho základných aspektov – nepredvídateľnosť. Tento negatívny jav doposiaľ spadá z pohľadu trestného zákona pod všeobecné ustanovenia týkajúce sa

2) Bližšie pozri dôvodovú správu k návrhu zákona č. 174/2015 Z. z.

korupcie, čo je aj na základe existujúcich prípadov z posledného obdobia nepostačujúce. Z uvedených dôvodov pristúpil predkladateľ aj k nepriamej novelizácii Trestného zákona, a to konkrétne zavedením trestného činu športovej korupcie.³⁾

1.7 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 398/2015 Z. z. (TČ – tajomstvo prepravovaných správ a počítačovej kriminalite)

Zákon č. 398/2015 Z. z. o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov priniesol viaceré zmeny do nášho Trestného zákona. Novelizovala sa o. i. skutková podstata trestného činu porušovania tajomstva prepravovaných správ podľa § 196 TZ (zmenilo sa znenie odseku 1 a drobné zmeny nastali aj v ďalších odsekoch) či skutková podstata trestného činu neoprávneného prístupu do počítačového systému podľa § 247 TZ; ochrana počítačových systémov sa prejavila aj zavedením nových skutkových podstát trestných činov – trestný čin neoprávneného zásahu do počítačového systému podľa § 247a TZ, trestný čin neoprávneného zásahu do počítačového údajov podľa § 247b TZ, trestný čin neoprávneného zachytávania počítačových údajov podľa § 247c TZ, trestný čin výroby a držby prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov podľa § 247d.

Počítačová kriminalita ako jedna z oblastí modernej kriminálnej činnosti, ktorej rozmach je sledovaný najmä v posledných rokoch v súvislosti s nástupom digitálneho veku, je súborom protiprávných konaní, ktorých hlavným znakom je využívanie informačných technológií, najmä počítačov, na páchanie trestnej činnosti. Jej rozmach je priamou – merný postupujúcej informatizácii a „internetizácii“ spoločnosti aj v Slovenskej republike.

Rozsah doterajšej skutkovej podstaty trestného činu poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií podľa § 247 Trestného zákona sa na účely transpozície smernice javil byť nedostatočný. Keďže smernica 2013/40/EÚ zohľadňuje nové metódy páchania počítačových trestných činov a významne rozširuje komplex protiprávných konaní v súvislosti s neoprávneným prístupom do počítačových systémov, neoprávneným zásahom do počítačových systémov a počítačových údajov, neoprávneným zachytávaním počítačových údajov a manipuláciou s nástrojmi určenými na spáchanie týchto trestných činov, na účely jej riadnej transpozície bolo nevyhnutné vytvoriť nové individuálne skutkové podstaty trestných činov reflektujúce jednotlivé typy uvedených protiprávných konaní. Individuálnym objektom je pri nových trestných činoch najmä ochrana počítačového systému ako celku alebo časti a ochrana počítačového údajov ako citlivej a zneužiteľnej informácie, do ktorej neoprávnený zásah je vzhľadom na rozsiahle spektrum možných negatívnych aspektov neakceptovateľný. Súčasne boli novou úpravou zo skutkových podstát trestného činu porušovania tajomstva prepravovaných správ podľa § 196 a nasledujúcich Trestného zákona vyňaté konania týkajúce sa prenosu informácií prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby a prenosu počítačových údajov v rámci počítačového systému, ktoré boli doplnené do nového ustanovenia, ktorým sa definuje trestný čin neoprávneného zachytávania počítačových údajov v novonavrhanom § 247c.⁴⁾

1.8 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 91/2016 Z. z. (trestná zodpovednosť právnických osôb)

Zákom č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa okrem zavedenia trestnej zodpovednosti právnických osôb upravila aj nová skutková podstata trestného činu neoprávneného vyrobenia, používania alebo prechovávaného overovacej značky meradla alebo zabezpečovacej značky meradla podľa § 219a TZ. Okrem toho sa novelizovala aj skutková podstata trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 TZ (zmenilo sa znenie odseku 1).

1.9 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 316/2016 Z. z. (TČ – manipulácia s trhom a extrémizmus)

Touto novelou sa o. i. zaviedla nová skutková podstata trestného činu manipulácie s trhom podľa § 265a TZ a novelizovali sa skutkové podstaty viacerých extrémistických trestných činov – trestného činu založenia, podpory a propagácie hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421 TZ, trestného činu prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 TZ, trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti podľa § 422d TZ (doterajší text sa doplnil odsekom 2). Zmeny nastali aj v niektorých ďalších ustanoveniach Trestného zákona upravujúcich trestné činy extrémizmu, napr. trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 TZ a trestného činu apartheidu a diskriminácie skupiny osôb podľa § 424a TZ.

3) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 440/2015 Z. z.

4) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 398/2015 Z. z.

1.10 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 264/2017 Z. z. (TČ – nekalá likvidácia)

Zákonom č. 264/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa zaviedol trestný čin nekalej likvidácie podľa § 251b TZ.

Skutková podstata tohto trestného činu znie nasledovne:

„§ 251b

Nekalá likvidácia

(1) Kto v úmysle zmať riešenie ukončenia podnikania likvidáciou vyhľadá alebo sprostredkuje inú osobu, ktorá len prepožičiava svoje meno a priezvisko a svoju totožnosť k prevzatíu práv a povinností, ktoré nemá skutočný záujem vykonávať, na účel prevodu účasti na právnickej osobe na takúto osobu alebo na účel ustanovenia takejto osoby ako štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu právnickej osoby, potrestá sa odňatím slobody až na päť rokov.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá ten, kto v úmysle zmať riešenie ukončenia podnikania likvidáciou prevedie účasť na právnickej osobe na osobu, ktorá len prepožičiava svoje meno a priezvisko a svoju totožnosť k prevzatíu práv a povinností, ktoré nemá skutočný záujem vykonávať.

(3) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá ten, kto prepožičia svoje meno a priezvisko a svoju totožnosť na účel prevodu účasti na právnickej osobe alebo na účel ustanovenia ako štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu právnickej osoby, hoci nemá skutočný záujem o účasť na právnickej osobe alebo o pôsobenie ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu právnickej osoby, a mal a mohol vedieť, že ten, kto na neho previedol účasť na právnickej osobe alebo ho ustanovil ako štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu právnickej osoby, mal úmysel zmať riešenie ukončenia podnikania právnickej osoby likvidáciou.

(4) Odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odsekoch 1, 2 alebo 3

- a) závažnejším spôsobom konania, alebo
- b) spôsobí ním väčšiu škodu.

(5) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odsekoch 1, 2 alebo 3 a spôsobí ním značnú škodu.

(6) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odsekoch 1, 2 alebo 3

- a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo
- b) ako člen nebezpečného zoskupenia.

1.11 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 161/2018 Z. z. (TČ – terorizmus)

Pokiaľ ide trestné právo hmotné, táto novelizácia sa týkala predovšetkým problematiky terorizmu. Napríklad v § 129 ods. 5 TZ sa definovala teroristická skupina, v § 140b TZ trestné činy terorizmu a v niektorých ďalších ustanoveniach sa upravili nové skutkové podstaty týchto trestných činov, konkrétne trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ, trestného činu niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419b TZ, trestného činu financovania terorizmu podľa § 419c TZ a trestného činu cestovania na účel terorizmu podľa § 419d TZ.

V čl. I je nanovo prepracovaná skutková podstata trestného činu terorizmu, pričom predkladateľ v tejto súvislosti zohľadnil problémy aplikačnej praxe vyplývajúce z konzultácií s orgánmi činnými v trestnom konaní, súdnej praxe, medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky a názorov odbornej verejnosti. Východiskovou skutkovou podstatou je skutková podstata trestného činu teroristického útoku podľa § 419 Trestného zákona. Za obsahovo nadväzujúce skutkové podstaty na uvedenú východiskovú skutkovú podstatu sa považujú – skutková podstata upravujúca trestný čin niektorých foriem účasti na terorizme obsiahnutá v § 419b, skutková podstata upravujúca trestný čin financovania terorizmu obsiahnutá v § 419c a skutková podstata upravujúca trestný čin cestovania na účel terorizmu obsiahnutá v § 419d.

*V rámci navrhovaného znenia skutkovej podstaty trestného činu terorizmu predkladateľ zavádza koncept spočívajúci v definovaní cieľa, ktorým je „poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu, narušiť alebo zničiť základnú politickú, hospodársku alebo spoločenskú štruktúru štátu alebo medzinárodnej organizácie, závažným spôsobom zastrašiť obyvateľstvo alebo donútiť vládu alebo iný orgán verejnej moci alebo medzinárodnej organizácie, aby niečo konala, opomenula alebo strpela“ ako základného diferenciačného znaku medzi trestným činom terorizmu a ostatnými trestnými činmi.*⁵⁾

5) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 161/2018 Z. z.

1.12 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 214/2019 Z. z. (TREST – domáce väzenie, úprava; TČ – krádež, nepovolená výroby liehu, tabaku, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie zdravotnej dokumentácie)

Táto novela sa z hľadiska penalizácie dotkla predovšetkým zákonných podmienok ukladania trestu domáceho väzenia – umožnilo sa ukladanie tohto trestu aj pre zločiny. Taktiež sa o. i. upravili podmienky podmieneného upustenia od výkonu zvyšku trestu domáceho väzenia podľa § 68a a 68b TZ. Z hľadiska kriminalizácie bola dôležitou zmenou Trestného zákona, ktorú táto novela priniesla, nová úprava skutkovej podstaty trestného činu krádeže podľa § 212 TZ; taktiež sa novelizovali skutkové podstaty trestných činov nepovolenej výroby liehu, tabaku a tabakových výrobkov podľa § 253 TZ a poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 TZ. Okrem toho sa zaviedla nová skutková podstata trestného činu falšovania a vyhotovenia nepravdivej zdravotnej dokumentácie podľa § 352a TZ.

1.13 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 474/2019 Z. z. (TČ – sexuálne patologické praktiky)

Touto novelou Trestného zákona sa doplnil katalóg sexuálnych trestných činov o novú skutkovú podstatu trestného činu podpory a propagácie sexuálnych patologických praktík podľa § 372a TZ.

Cieľom predloženého návrhu zákona je doplniť do Trestného zákona skutkovú podstatu nového trestného činu – podpora a propagácia sexuálnych patologických praktík a niektorých porúch sexuálneho zamerania (§ 372a), ktorý má ochraňovať spoločnosť voči podpore a verejnej propagácii rôznych sexuálnych patologických praktík a najzávažnejších porúch sexuálneho zamerania, ktorými sú pedofília, nekrofilia a zoofília. Najmä internet a sociálne siete dnes umožňujú rýchlejšie a jednoduchšie verejné šírenie správ aj rôzneho nemravného obsahu, preto je nevyhnutné stanoviť nové prísnejšie hranice pred týmito osobitnými formami obťažovania v oblasti mravnosti.

Návrh skutkovej podstaty tohto nového trestného činu je aj reakciou na doteraz publikované články o niektorých sexuálnych patologických praktikách, resp. poruchách sexuálneho zamerania, ktoré svojím obsahom tieto v spoločnosti propagovali, resp. ospravedlňovali, pričom trestnoprávna zodpovednosť takéhoto konania v Trestnom zákone Slovenskej republiky absentovala.

Podľa predkladateľov tohto návrhu zákona je nutné v Trestnom zákone vymedziť nové hranice pre možné verejné informovanie o rôznych sexuálnych patologických praktikách a najzávažnejších poruchách sexuálneho zamerania; keďže je potrebné nielen morálne, ale aj trestnoprávne odsúdiť konanie, ktorého možným následkom je napríklad zvýšené páchanie trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Zavedenie takéhoto trestného činu tak predstavuje preventívne opatrenie vôbec voči vzniku obetí trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Verejné ospravedlňovanie či hrubé zľahčovanie rôznych sexuálnych patologických praktík alebo porúch sexuálneho zamerania totižto môže u časti verejnosti, a najmä u rizikových jednotlivcov, vzbudiť dojem spoločenskej akceptácie takéhoto patologického sexuálneho konania, ktoré je v niektorých prípadoch v Trestnom zákone jednoznačne kvalifikované ako trestný čin, a teda môže rizikových jednotlivcov aj aktivizovať k súvisiacemu trestnému konaniu.⁶⁾

1.14 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 288/2020 Z. z. (TČ – ochrana zvierat)

Táto novela Trestného zákona sa týkala problematiky ochrany zvierat. Zaviedli sa ňou tri nové skutkové podstaty trestných činov, konkrétne trestného činu týrania zvierat podľa § 305a TZ, trestného činu zanedbania starostlivosti o zviera podľa § 305b TZ a trestného činu organizovania zápasov zvierat podľa § 305c TZ.

Cieľom návrhu zákona je zmena systematického zaradenia trestných činov týrania zvierat a zanedbania starostlivosti o zviera, a to ich presunom medzi trestné činy proti životnému prostrediu, kam po správnom vecne patria. Touto zmenou sa zároveň dosiahne stav, kedy skrátené vyšetrovanie o týchto trestných činoch budú vždy vykonávať vyšetrovatelia (konkrétne vyšetrovatelia odboru environmentálnej kriminality Policajného zboru). Okrem tejto zmeny sa zároveň pri obsahovom vymedzení týchto dvoch trestných činov vykonávajú niektoré zmeny, ktoré si vyžiadala aplikačná prax a ktoré sú bližšie popísané v osobitnej časti dôvodovej správy. Ďalšou nie menej významnou zmenou je aj zavedenie novej skutkovej podstaty trestného činu organizovania zápasov zvierat, ktorým sa reaguje na nový negatívny fenomén objavujúci sa v našej spoločnosti.⁷⁾

6) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 474/2019 Z. z.

7) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 288/2020 Z. z.

1.15 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 312/2020 Z. z. (TČ – proti majetku, ohýbania práva, nepriamej korupcie, prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody)

Predmetnou novelou Trestného zákona sa upravili skutkové podstaty viacerých trestných činov z viacerých druhov kriminality. Pri trestných činoch proti majetku to bol trestný čin neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku podľa § 219 TZ a legalizácia výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 až 234 TZ. Pri trestných činoch proti poriadku vo verejných veciach to bol trestný čin ohýbania práva podľa § 326a TZ, trestný čin nepriamej korupcie podľa § 336 TZ, trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody podľa § 336c a 336d TZ.

V čl. II sa vykonáva novelizácia Trestného zákona, ktorou sa zohľadňuje návrh zákona v čl. I, zavádza sa nový trestný čin zneužitia práva, trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody, upravuje sa trestný čin neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku, trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti a trestný čin nepriamej korupcie. Niektoré zmeny či doplnenia sú výsledkom transpozícií niekoľkých smerníc, ktoré sa návrhom zákona vykonávajú. Ďalej návrh zákona zavádza definíciu výnosu na účely Trestného zákona a zavádza sa nový druh ochranného opatrenia zhabanie časti majetku.⁸⁾

1.16 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 236/2021 Z. z. (TČ – ochrana obetí, kyberšikana)

Touto novelou sa podistým vyplnila medzerovitosť v Trestnom zákone, pokiaľ ide o ochranu obetí. Zaviedla sa ňou nová skutková podstata trestného činu nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b Trestného zákona, ktorá z istého uhľa pohľadu doplnila skutkovú podstatu, resp. nadviazala na skutkovú podstatu trestného činu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a TZ. Zákonodarca tak touto novelou riešil problém napr. v partnerských a iných vzťahoch, vo vzťahoch v rámci tzv. expartnerstalkingu vo virtuálnom priestore, ale aj napr. problém obťažovania maloletých či mladistvých prostredníctvom elektronických komunikačných systémov.

Navrhovaná skutková podstata trestného činu sa teda podstatne odlišuje od iných skutkových podstát, ktoré sú doteraz v Trestnom zákone upravené. Textácia pritom vychádza jednak zo zaužívaných termínov a pojmov Trestného zákona, ale i zo zahraničných skúseností, a to najmä z nám osobitne blízkeho štátu, ktorým je Rakúsko. V jeho trestnom zákone je konkrétne skutková podstata kyberšikany zakotvená v ust. § 107c (v nadväznosti na skutkovú podstatu trestného činu nebezpečného prenasledovania v § 107a):

(1) Kto prostredníctvom telekomunikácií alebo počítačového systému spôsobom, ktorý by mohol neprimerane narušiť životný štýl druhej osoby, konajúc po dlhšiu dobu:

- 1. osobu zjavne poškodí na cti spôsobom vnímateľným väčším počtom osôb alebo*
- 2. sprístupní skutočnosti alebo obrazové záznamy z intímnej oblasti života osoby bez jej súhlasu väčšiemu počtu osôb,*

potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok alebo pokutou až do výšky 720 denných sadzieb.

(2) Ak má čin za následok samovraždu alebo pokus o samovraždu poškodenej osoby v zmysle odseku 1, páchatel' sa potrestá odňatím slobody až na tri roky.

Podľa tohto vzoru sa navrhuje upraviť aj v Trestnom zákone Slovenskej republiky osobitnú skutkovú podstatu trestného činu kybernetickej šikany, a to pod označením „nebezpečné obťažovanie“, v nadväznosti na úpravu nebezpečného vyhrážania (§ 360) a nebezpečného prenasledovania (§ 360a).⁹⁾

1.17 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 357/2021 Z. z. (TČ – prechovávanie látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom)

Táto novela Trestného zákona bola zameraná na riešenie problematiky prechovávaní látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom. V § 135a TZ zákonodarca definoval prechovávanie týchto látok nasledovným spôsobom:

(1) Prechovávaním látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom vo väčšom množstve sa rozumie mať neoprávnene v držbe po akúkoľvek dobu látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa osobitného predpisu v množstve zodpovedajúcom najmenej desaťnásobku jednej obvykle nedeliteľnej formy, najmä jednej tablety, jednej injekcie, jednej ampulky, alebo podobného nedeliteľného balenia prípravku obsahujúceho látky s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom.

8) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z.

9) Dôvodová správa k návrhu zákona č. 236/2021 Z. z.

(2) Prechovávaním látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom v značnom množstve sa rozumie mať neoprávnene v držbe po akúkoľvek dobu látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa osobitného predpisu v množstve zodpovedajúcom najmenej stonásobku jednej obvykle nedeliteľnej formy, najmä jednej tablety, jednej injekcie, jednej ampulky, alebo podobného nedeliteľného balenia prípravku obsahujúceho látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom.

(3) Prechovávaním látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom vo veľkom množstve sa rozumie mať neoprávnene v držbe po akúkoľvek dobu látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa osobitného predpisu v množstve zodpovedajúcom najmenej tisíc násobku jednej obvykle nedeliteľnej formy, najmä jednej tablety, jednej injekcie, jednej ampulky, alebo podobného nedeliteľného balenia prípravku obsahujúceho látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom.

Následne upravil aj skutkovú podstatu trestného činu neoprávneného zaobchádzania s látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa § 176 TZ.

1.18 Novelizácia Trestného zákona zákonom č. 105/2022 Z. z. (TČ – držba tzv. mäkkých drog, predovšetkým marihuany)

Touto novelou zákonodarca reagoval na spoločenský tlak, čiastočne vyvinutý médiami, na zmiernenie trestov páchatelov drogovej kriminality, ak sa ich trestná činnosť týkala držby tzv. mäkkých drog, predovšetkým marihuany. V skutkových podstatách trestného činu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 171 až 173 TZ zákonodarca oddelil držbu mäkkej drogy (pre vlastnú potrebu aj vo väčšom rozsahu) a stanovil za túto trestnú činnosť nižšie tresty:

„§ 171

(1) Kto neoprávnene prechováva omamnú látku alebo psychotropnú látku z rastliny rodu konopa pre vlastnú potrebu, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Kto neoprávnene prechováva omamnú látku alebo psychotropnú látku uvedenú v odseku 1 pre vlastnú potrebu vo väčšom rozsahu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(3) Kto neoprávnene prechováva inú omamnú látku alebo psychotropnú látku ako uvedenú v odseku 1, jed alebo prekurzor pre vlastnú potrebu, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(4) Kto neoprávnene prechováva inú omamnú látku alebo psychotropnú látku ako uvedenú v odseku 1, jed alebo prekurzor pre vlastnú potrebu vo väčšom rozsahu, potrestá sa odňatím slobody až na päť rokov.“

1.2 Vyhodnotenie analyzovaných novelizácií Trestného zákona

Ak by sme si z kvantitatívneho hľadiska spravili sumárny prehľad analyzovaných novelizácií Trestného zákona podľa jednotlivých hláv Osobitnej časti Trestného zákona, ktoré sa dotýkali príslušných skutkových podstát trestných činov, dospeli by sme k výsledku, že najviac sa novelizovala šiesta hlava – Trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu (12-krát), dvanásť hlava – Trestné činy proti mieru, ľudskosti, trestné činy terorizmu, extrémizmu a trestné činy vojnové (11-krát) a piata hlava – Trestné činy hospodárske (10-krát).

Pri pohľade na jednotlivé analyzované novelizácie Trestného zákona je zrejmé, že ich dôvodmi boli **aktuálne spoločenské potreby, určitá medzerovitosť v trestnoprávnej oblasti a potreba implementácie európskeho trestného práva**. Isteže, samotný počet novelizácií Trestného zákona za sledované obdobie možno vnímať kriticky, pretože početné novelizácie nielen Trestného zákona, ale akéhokoľvek zákona neprispievajú k stabilite právneho systému a právnej istote, no na druhej strane pozitívne vnímame viaceré kroky zákonodarcu, ktorý týmito novelizáciami **posilnil hmotnoprávne prostriedky boja proti kriminalite**. Spomenieme novelizácie trestných činov proti životu a zdraviu, trestných činov proti slobode a ľudskej dôstojnosti, trestných činov majetkových, trestných činov hospodárskych, trestných činov všeobecne nebezpečných a trestných činov proti životnému prostrediu, trestných činov proti poriadku vo verejných veciach, trestných činov proti iným právam a slobodám a trestných činov proti mieru, ľudskosti, trestných činov terorizmu, extrémizmu a trestných činov vojnových. Zákonodarca tak posilnil boj proti závažným formám trestnej činnosti, vrátane majetkovej, ekonomickej, environmentálnej, korupcii, terorizmu, extrémizmu, atď. Posilnila sa ochrana osobnej slobody a ľudskej dôstojnosti. Takisto **kladne hodnotíme novelizácie alternatívnych trestov**. Domnievame sa, že sa tak vytvorili ďalšie predpoklady pre takpovediac „adresnejšie“ a efektívnejšie trestanie páchatelov trestných činov, ktorí by na jednej strane mohli byť adekvátne a spravodlivo potrestaní za spáchané trestné činy, no na druhej strane by sa nemuseli izolovať od svojho prirodzeného sociálneho prostredia, mohli by sa vyhnúť väzenskému prostrediu, kde o. i. dochádza k transferu kriminálnych skúseností, čo by sa, samozrejme, mohlo pozitívne odzrkadliť na kapacite väzenských zariadení, resp. ústavov na výkon trestu odňatia slobody. Tieto novelizácie Trestného zákona taktiež vnímame pozitívne aj z hľadiska resocializácie a znižovania miery recidívy.

Dôvodmi novelizácií Trestného zákona sa zaoberali napríklad aj Čentéš so Šantom. Vo svojom článku konštatujú, že v procese prijímania Trestného zákona od roku 1999 do roku 2006 boli zohľadňované všetky kvalitatívne i kvantitatívne atribúty trestného práva. Do úvahy sa brali tak historické súvislosti, ako aj súčasný stav práva, poznatky teórie i potreby aplikačnej praxe, vnútroštátne právne špecifiká i medzinárodnoprávne aspekty, s prihliadnutím na potrebu vysokej garancie ochrany základných práv a slobôd. Za daných okolností sa potom črtá ťažisková otázka – ako je vôbec možné, že pôvodný text rekodifikovaného Trestného zákona bol, zohľadňujúc jeho poslednú novelu – z. č. 444/2015 Z. z., doposiaľ novelizovaný až 27-krát a v troch prípadoch spornosť jeho ustanovení konštatoval Ústavný súd Slovenskej republiky. A prichádzajú k odpovedi, že z analýzy jednotlivých noviel Trestného zákona možno vo všeobecnosti vyvodíť tri okruhy dôvodov početných novelizácií Trestného zákona, ktorými sú:

- 1) ďalší vplyv trestného práva Európskej únie,
- 2) objektívne potreby aplikačnej praxe, reagujúcej na nový stav kriminality, alebo na potrebu jednotnej právnej terminológie,
- 3) nedostatky predchádzajúcej právnej úpravy, ktorým pri väčšej dôslednosti legislatívneho procesu zrejme mohlo byť predídene.¹⁰⁾

Domnievame sa, že aj napriek tomu, že sa o. i. venovali skorším novelizáciám Trestného zákona, ich zistenia a závery sú aktuálne aj pre naše analýzy, t. j. pre analýzy neskorších novelizácií Trestného zákona, a to z nasledujúcich dôvodov: „tempo“ vývoja slovenského trestného práva zostalo viac menej kontinuálne, ďalej pokračovala harmonizácia európskeho trestného práva, stále sa objavovali (a stále objavujú) objektívne potreby aplikačnej praxe a stále sa vynárajú nedostatky predchádzajúcej právnej úpravy. Takisto sa domnievame, že vývoj trestného práva na Slovensku bude pokračovať, predovšetkým z dôvodov, ktoré uvádzajú v bode 1 a 2.

Čentéš so Šantom píše, že z hľadiska úvah de lege ferenda uzatvárame náš článok právnym prognózovaním, že z naznačených dôvodov neodvratiteľnou bude relatívne častá novelizácia právnych noriem vrátane Trestného zákona aj v budúcnosti, pretože načrtnuté spoločenské procesy v oblasti práva sú nezastaviteľné. Budú však klásť ešte väčšie nároky jednak na legislatívny proces a jednak na aplikačnú prax príslušných orgánov, vrátane orgánov činných v trestnom konaní a súdov, ako aj na fyzické a právnické osoby, ktorých práva a povinnosti budú týmito právnymi normami, Trestný zákon nevynímajúc, upravované.¹¹⁾

S ich tvrdeniami, samozrejme, súhlasíme, no zároveň dodávame, že zatiaľ čo objektívne dané príčiny legislatívnych zmien Trestného zákona nie je možné ovplyvniť, pretože vývoj harmonizácie a vývoja európskeho trestného práva jednoducho musí rešpektovať a príslušné európske právne predpisy transponovať do slovenského právneho poriadku, chybám v legislatívnom procese sa predchádzať dá, napr. dosiahnutím vyššej kvalitatívnej úrovne legislatívneho procesu a aktívnejšou participáciou občianskej spoločnosti na legislatívnom procese a tvorbe právneho predpisu. Takisto by sme ešte mohli spomenúť, jednoducho povedané, menej politickej účelovosti a viac odbornosti pri tvorbe novelizácií Trestného zákona.

Záver

Na záver tohto článku by sme radi zdôraznili, že vývoj slovenského trestného práva, a to aj napriek početným novelizáciám Trestného zákona, nemožno vnímať vyslovene negatívne, pretože viacerými novelizáciami sa v Trestnom zákone vykonali legislatívne zmeny, ktoré prispeli k vyššej kvalite trestnoprávnej ochrany spoločenských vzťahov a hodnôt. Z hľadiska penalizácie spomenieme predovšetkým zavedenie trestu zákazu účasti na verejných podujatiach či možnosť ukladania trestu domáceho väzenia aj páchatelom trestných činov s hornou hranicou trestnej sadzby do desať rokov. Takisto by sme mohli spomenúť diferencovanie držby mäkkej drogy z radu konopa (pre vlastnú potrebu aj vo väčšom množstve) a ustanovenie miernejšieho trestu za spáchanie trestného činu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 171 až 173 TZ.

Pokiaľ ide o hľadisko kriminalizácie, pozitívum vývoja slovenského trestného práva vidíme určite v tom, že sa zlepšila trestnoprávna ochrana detí a ich ľudskej dôstojnosti (sexuálne trestné činy, ochrana proti nebezpečnému elektronickému prenasledovaniu a obťažovaniu), skvalitnila sa trestnoprávna úprava krádeže a niektorých daňových trestných činov, vytvorili sa ďalšie predpoklady pre boj proti korupcii (trestný čin športovej korupcie), vyplnila sa určitá medzerovitost zavedením skutkových podstát trestného činu ohýbania práva a trestného činu prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody, skvalitnila sa trestnoprávna úprava trestných činov extrémizmu atď. A hoci terorizmus nie je práve tým „najpálčivejším“

10) ČENTÉŠ, J. – ŠANTA, J. Qualitative aspects of Criminal Code of the Slovak Republic and reasons for its amendment. In: Studia Prawnoustrojowe [print]: Journal of the Faculty of Law and Administration at UWM in Olsztyn. – ISSN 1644-0412. – č. 41 (2018), s. 91

11) ČENTÉŠ, J. – ŠANTA, J. Qualitative aspects of Criminal Code of the Slovak Republic and reasons for its amendment. In: Studia Prawnoustrojowe [print]: Journal of the Faculty of Law and Administration at UWM in Olsztyn. – ISSN 1644-0412. – č. 41 (2018), s. 96

problémom kriminality na Slovensku, z hľadiska, takpovediac, európskeho úsilia v boji proti terorizmu a záväzkov SR ako jedného z členských štátov Európskej únie považujeme za prínosné aj skvalitnenie trestnoprávnej úpravy trestných činov terorizmu.

Aj podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky, vysloveného v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 106/2011 by bolo žiaduce, aby sa do budúcnosti zákonodarcovia vyrovnali so všeobecne rozšírenou zjednodušenou mylnou predstavou, v zmysle ktorej prísne trestanie predstavuje zaručený recept na zníženie kriminality, pričom páchatel by v podstate mal byť potrestaný nie ako osoba majúca základné práva a slobody, ale ako nepriateľ spoločnosti. Je totiž neospravedlňiteľné, aby právo páchatela na primeraný trest zodpovedajúci jeho trestnému činu bolo obetované kolektívnemu spoločenskému záujmu bezpečnosti, pričom zahraničné kriminologické a penologické výskumy navyše celkom presvedčivo preukazujú, že nepriemerané sprísňovanie trestnej represie, ktoré obvykle (pod vplyvom médií a vysokej miery punitivity obyvateľstva) predstavuje produkt emocionálnej a populistickej trestnej politiky, neprispieva k dosiahnutiu žiadneho pozitívneho výsledku v podobe zníženej kriminality. Jeho jediným preukázateľným efektom sú chronicky preplnené väznice a rastúci index väzenskej populácie. Zákonodarcovia ani v rámci boja s kriminalitou nesmie opúšťať základné dlhodobé konštanty moderného demokratického právneho štátu rešpektujúceho a chrániaceho základné ľudské práva a slobody (vrátane základných ľudských práv a slobôd páchatela trestného činu), a to predovšetkým požiadavku primeranosti, zásadu pomocnej úlohy trestného práva a poňatie trestného práva ako prostriedku ultima ratio, ako aj princíp humanity trestného práva.

Zoznam použitých prameňov

ČENTÉŠ, J. – ŠANTA, J. Qualitative aspects of Criminal Code of the Slovak Republic and reasons for its amendment. In: Studia Prawnoustrojowe [print]: Journal of the Faculty of Law and Administration at UWM in Olsztyn. – ISSN 1644-0412. – č. 41 (2018), s. 91

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 174/2015 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 440/2015 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 398/2015 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 161/2018 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 474/2019 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 288/2020 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 312/2020 Z. z.

Dôvodová správa k návrhu zákona č. 236/2021 Z. z.

Ústavný súd SR, sp. zn. PL. ÚS 106/2011

Zostaňme v kontakte

Naši **obchodní zástupcovia** sú vám k dispozícii kedykoľvek.

Naše operátorky sú vám k dispozícii každý pracovný deň v čase od 7.00 do 15.00 hod.

041/70 53 222

objednavky@ppi.sk

[Facebook](#)

[LinkedIn](#)

EPI – ekonomické a právne informácie

prináša spoločnosť Poradca podnikateľa, spol. s r.o., Žilina